

Załącznik do Uchwały
Nr XXIX/291/2021
Rady Miejskiej w Pakości
z dnia 29 grudnia 2021 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Pakość na lata 2022-2024

**Ośrodek Psychoprofilaktyki 'Nowa Perspektywa'
Pakość, 2021**

Wykaz skrótów:

BP – Biblioteka Publiczna w Pakości

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KP – Komisariat Policji w Pakości

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

OKiT – Ośrodek Kultury i Turystyki w Pakości

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu

PK – Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień

pp. – punkt procentowy

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Inowrocławiu

PWD – placówki wsparcia dziennego, tj. Świetlica socjoterapeutyczna w Pakości, Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i Radłowie

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu

SPZOZ – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej

UM – Urząd Miejski w Pakości

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Zespół ds. opracowania Programu:

mgr Cyran Magdalena

mgr Betlej-Gnojek Maria

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU.....	4
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU.....	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY PAKOŚĆ	7
POŁOŻENIE	7
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	8
RYNEK PRACY.....	10
INFRASTRUKTURA KULTURALNO-REKREACYJNA.....	12
EDUKACJA I WYCHOWANIE	13
ZASOBY INSTYTUCJONALNE GMINY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY.....	14
ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE PAKOŚĆ.....	15
POMOC SPOŁECZNA.....	15
PROBLEM PRZEMOCY WŚRÓD RODZIN.....	21
PROBLEM ALKOHOLOWY WŚRÓD RODZIN	27
DIAGNOZA SPOŁECZNA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY	30
SYNTEZA WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.....	30
ANALIZA SWOT.....	31
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU	35
ADRESACI PROGRAMU.....	41
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	41
HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022-2024.....	42
MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	44

WPROWADZENIE

Rodzina jest środowiskiem życiowym niemal każdego człowieka. Stanowi integralną część każdego społeczeństwa, a zarazem jego najmniejszą i podstawową komórkę. Jest najważniejszą grupą społeczną, w której człowiek przychodzi na świat i z którą łączy go wielorakie związki do końca życia. Jest grupą małą, pierwotną, o przewadze więzi osobistych, odznacza się międzypokoleniową i wielopokoleniową trwałością więzi, a członkostwo w niej jest autentyczne, dobrowolne i w zasadzie nierozzerwalne (za wyjątkiem porzucenia, rozwodu)¹.

Procesy industrializacji, urbanizacji i migracji w znaczący sposób zmieniły życie całych społeczeństw i rodzin. Przeobrażeniu uległa nie tylko struktura rodziny, ale również sposób jej funkcjonowania. Zmienił się model rodziny, zmalała liczebność jej członków, wzrosła jej anonimowość. Obok zinstytucjonalizowanego małżeństwa i rodziny funkcjonują alternatywne formy życia rodzinnego.

Współczesny model rodziny z typu autorytatywnego przekształcił się w typ rodziny partnerskiej. W wyniku reorganizacji władzy rodzinnej, znaczącą jej część w rodzinie przejmuje matka – żona. Wskutek wspólnego rozwiązywania codziennych spraw, wspólnych doświadczeń małżonków, kształtuje się między nimi partnerski styl wzajemnych interakcji. Małżonkowie posiadają równe prawa i obowiązki. Kobieta i mężczyzna stają się równorzędnymi partnerami pod względem wykształcenia, pozycji społecznej, zainteresowań społecznych². Według Jana Żebrowskiego zmiany w strukturze wewnętrznej rodziny obejmują trzy zasadnicze elementy: zmianę pozycji i ról małżonków, zmianę pozycji dziecka w rodzinie, proces autonomizacji jednostki³.

Główną przyczyną kształtowania się modelu partnerskiego w rodzinie jest wzrost niezależności ekonomicznej i psychicznej kobiety, która stanowi o poszerzeniu jej samodzielności życiowej. Kobiety – matki podejmują pracę zawodową, dążą do samorealizacji, niezależności. Rozwijają swoje pasje i zainteresowania. Nie poświęcają już całej swojej uwagi i czasu tylko na wychowanie dzieci i dbanie o dom. Mężczyźni nie są już tylko jedynymi żywicielami rodziny, ale również uczestniczą w pracach domowych, w opiece i wychowywaniu dzieci. Dynamiczne zmiany w zakresie życia rodzinnego, których współcześnie doświadczamy, spowodowały destabilizację niektórych rodzin. Pojawiły się problemy opiekuńczo-wychowawcze, uzależnienia, izolacja społeczna. Osłabieniu lub zerwaniu uległy więzi rodzinne, co istotnie wpłynęło na strukturę rodziny, jej spójność, pozytywne stosunki między wszystkimi członkami, zaburzyło równowagę wewnątrzrodzinną oraz wpłynęło na poczucie bezpieczeństwa domowników, rozwój osobowości dziecka, zdolności adaptacyjne. Przemiany gospodarczo-kulturowe kształtujące życie społeczeństwa spowodowały wzrost liczby osób bezradnych, nieradzących sobie z problemami dnia codziennego.

---

¹ Kawula S, Brągiel J, Janke A., *Pedagogika rodziny*, Toruń 1999, s. 49.

² Cudak S., *Wybrane cechy współczesnego modelu życia małżeńskiego i rodzinnego*, [w:] *Pedagogika rodziny*, red. S. Cudak, Kielce 2007, s. 7.

³ Żebrowski J., *Współczesne przeobrażenia w funkcjonowaniu rodziny polskiej*, [w:] *Rodzina polska na przełomie wieków. Przeobrażenia, zagrożenia, patologie*, red. J. Żebrowski, Gdańsk 2001, s. 23.

Niemniej, pojawiły się zjawiska o charakterze globalnym, tj. choroby cywilizacyjne, rosnący odsetek ludzi starych, migracje oraz lokalnym, tj. ubóstwo, bezrobocie, niewydolność opiekuńcza i wychowawcza, uzależnienia, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucie osamotnienia, rozpad rodziny, itp. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wymienić należy: niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, niski poziom kulturalny, intelektualny oraz moralny dorosłych, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, przemoc. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Z tego powodu coraz więcej rodzin i dzieci wymaga specjalistycznego wsparcia i zaangażowania wielu instytucji w przezwyciężanie istniejących dysfunkcji. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny. Wobec tego w pracy socjalnej zaproponowano oddziaływanie zindywidualizowane nakierowane w pierwszej kolejności na dzieci, a w drugiej na matki, gdyż to głównie kobiety są beneficjentami pomocy społecznej.

Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji gminnych 3-letnich programów wspierania rodziny.

Celem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy, pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Ważne jest, aby zarówno działania, jak również decyzje względem rodziny i jej członków były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji, tj. pomocy społecznej, szkoły, sądu, policji, itp.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dokonała podziału zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej. Poniższa tabela przybliży ten podział.

Tabela 1. Podział zadań i kompetencji pomiędzy jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej

GMINA	POWIAT	SAMORZĄD WOJEWÓDZKI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Profilaktyka - wspieranie rodziny, ▪ asystent rodziny, ▪ placówki wsparcia dziennego, ▪ rodziny wspierające, ▪ inne podmioty lub instytucje działające na rzecz rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, ▪ usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, ▪ adopcja. ▪ Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, ▪ placówki opiekuńczo - wychowawcze, ▪ usamodzielnianie, ▪ organizator rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator), ▪ rodziny pomocowe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek adopcyjny, ▪ regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, ▪ Interwencyjny Ośrodek Preadopcyjny.

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

Zapisy Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Pakość na lata 2022-2024 są odzwierciedleniem standardów i norm prawa wynikających z ustawodawstwa krajowego, znajdujących się m.in. w:

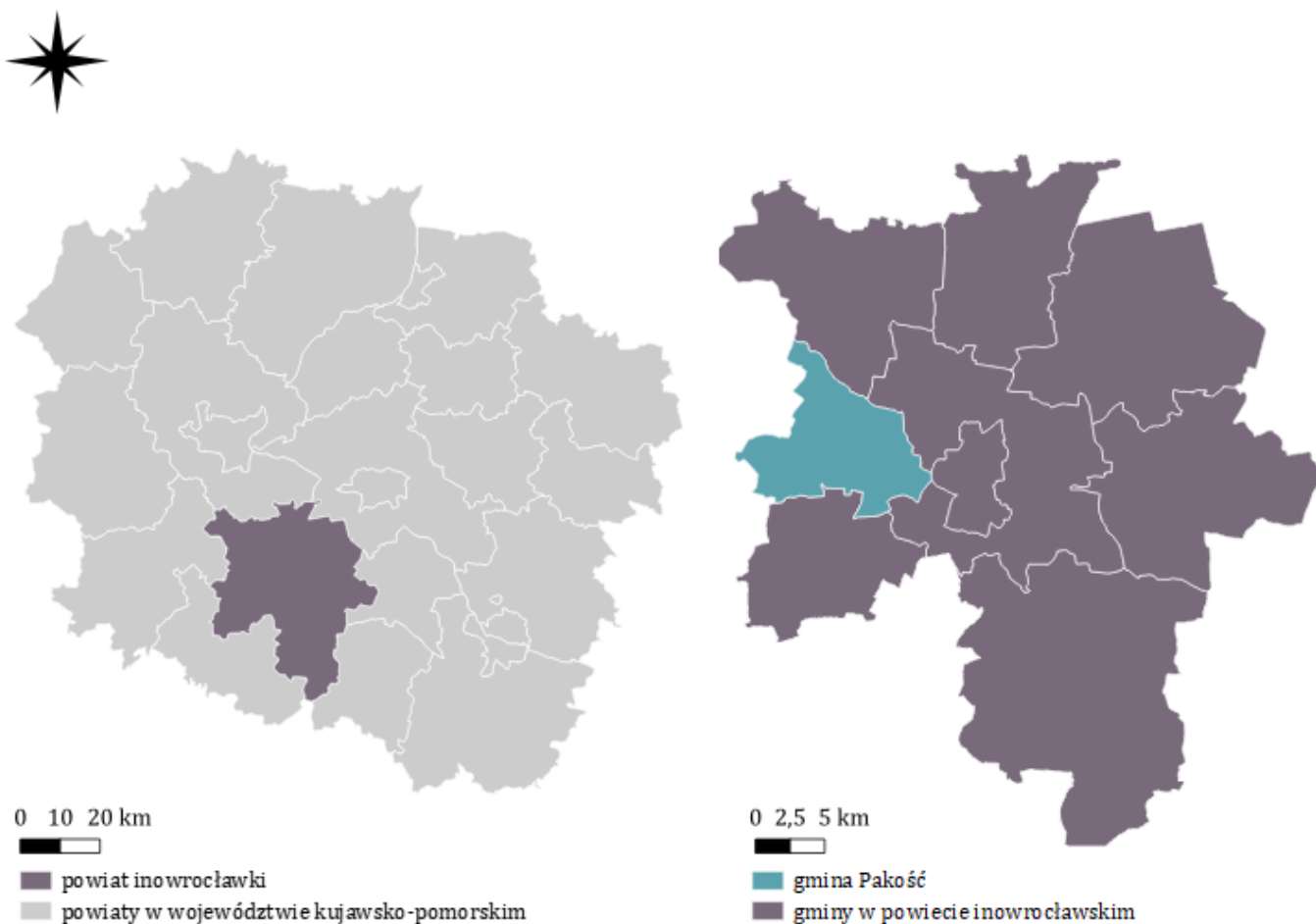
- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 114, poz. 946),
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249),
- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119),
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
- ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 111 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 1359).

CHARAKTERYSTYKA GMINY PAKOŚĆ

POŁOŻENIE

Gmina Pakość to gmina miejsko-wiejska położona w środkowej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie inowrocławskim. Graniczy ona z 5 gminami – Złotniki Kujawskie, Inowrocław, Janikowo, Dąbrowa oraz Barcin. Siedzibą Gminy jest miasto Pakość, niemniej jej obszar współtworzy 16 miejscowości wiejskich podzielonych na 12 jednostek pomocniczych (sołectw). Obszar Gminy zajmuje powierzchnię 86,5 km², co stanowi 7% terenu całego powiatu. Charakterystyka obszaru Gminy wskazuje na dominującą działalność mieszkańców w zakresie rolnictwa, gdyż 77% terenu zajmują użytki rolne, a kolejne 3% – lasy.

Rysunek 1. Położenie gminy Pakość

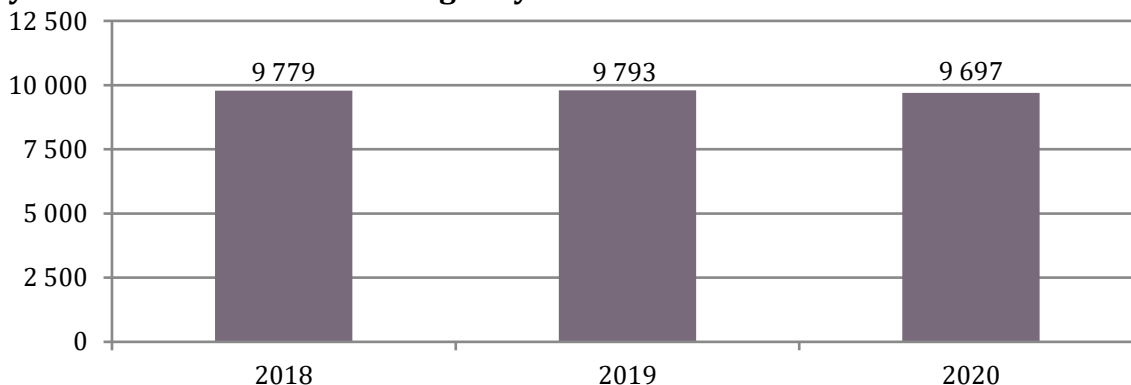
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Obraz aktualnego stanu społeczeństwa jest możliwy do przedstawienia między innymi dzięki analizie struktury demograficznej. Populacja gminy Pakość liczy 9 697 osób (stan na 31.12.2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców uległa wahaniom. W 2019 roku populacja zwiększyła się o 14 osób (0,14%) w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast w 2020 roku zmniejszyła się w stosunku do roku 2019 o 96 osób (1%).

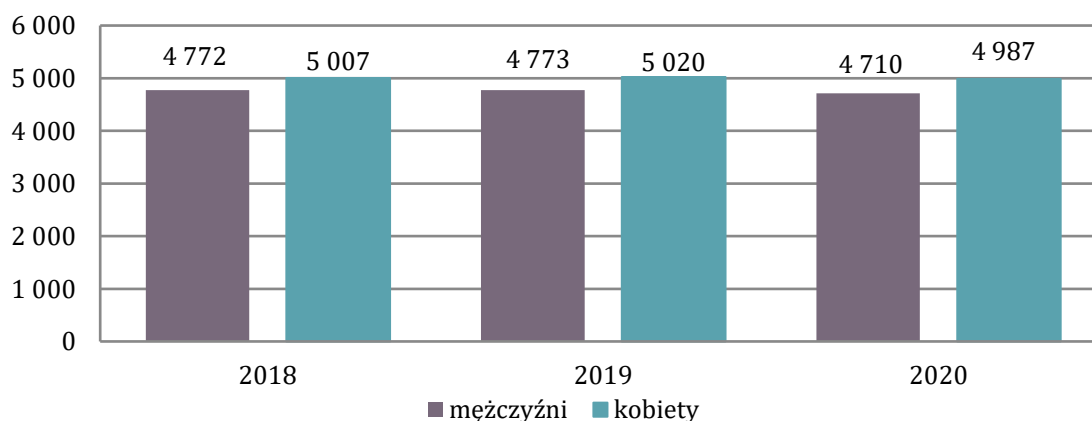
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Pakość w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Gminę była w 2020 roku nieco mniejsza od liczby kobiet, które stanowiły 51,4% ogólnej liczby ludności (4 987 kobiet), natomiast mężczyźni pozostałe 48,6% (4 710 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosił 106, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Pakość na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. Na koniec 2020 roku w gminie Pakość odnotowanych zostało 86 urodzeń oraz 135 zgonów. W związku z tym przyrost naturalny wyniósł -49, co odpowiadało przyrostowi naturalnemu -5,94 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość niższa niż w całym województwie kujawsko-pomorskim, gdzie wyniosła -3,60.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Pakość na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
urodzenia żywe	87	82	86
zgony	99	96	135
przyrost naturalny	-12	-14	-49

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Pakość według ekonomicznych grup wieku w 2020 roku przedstawia się następująco:

- 18,1% jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- 60,9% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 21% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – 65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Pakość. Na przestrzeni lat 2018-2020 nastąpiły niekorzystne przemiany demograficzne – zauważalny jest systematyczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie się zmniejszył, natomiast udział osób w wieku produkcyjnym ulegał systematycznemu spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w 2020 roku prezentował się nieco odmiennie od wskaźników w całym województwie kujawsko-pomorskim, gdzie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 18%, w wieku produkcyjnym – 59,9%, natomiast w wieku poprodukcyjnym – 22,1%.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	18,2	18,1	18,1
wiek produkcyjny	61,7	61,3	60,9
wiek poprodukcyjny	20,1	20,6	21,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

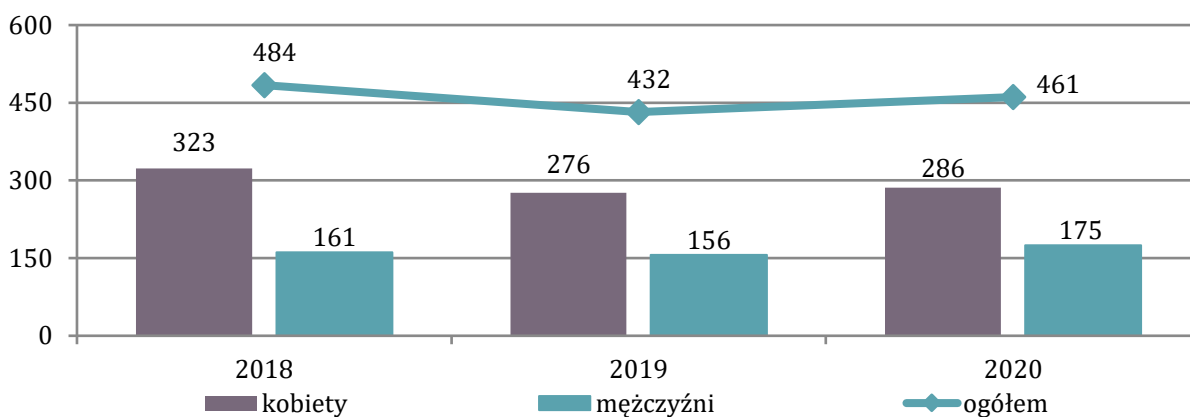
RYNEK PRACY

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Inowrocławiu zarejestrowanych było łącznie 461 mieszkańców gminy Pakość, czyli o 7% więcej niż w roku poprzednim. Mieszkańcy Gminy stanowili w przedmiotowym roku 6% wszystkich osób pozostających bez pracy na terenie powiatu inowrocławskiego.

Wzrost liczby osób bezrobotnych jest ściśle związany z wystąpieniem pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 oraz wynikających z niej obostrzeń ograniczających funkcjonowanie licznych sektorów gospodarki. W czasie pandemii zatrudnienie straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi ograniczeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

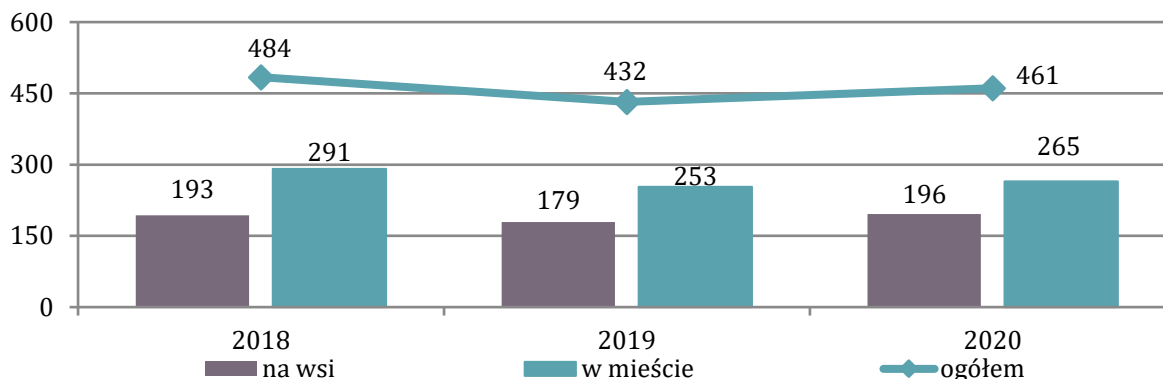
W gminie Pakość występuje dysproporcja w zakresie braku zatrudnienia pod względem płci – bezrobocie znacznie częściej dotyka kobiet. W 2020 roku liczba zarejestrowanych w PUP mieszanek Gminy wyniosła 286 (62%), natomiast mężczyzn – 175 (38%).

Wykres 3. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w gminie Pakość w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W gminie Pakość większa skala bezrobocia występuje na terenie miasta Pakość, na obszarze którego w 2020 roku zamieszkiwało 265 osób bezrobotnych stanowiących 58% ogółu ludności Gminy pozostającej bez pracy. Na przestrzeni ostatnich lat ich udział w ogóle bezrobotnych nieznacznie się zmniejszył – w porównaniu do 2018 roku o 2 pp.

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych w podziale na miejsce zamieszkania w gminie Pakość w latach 2018-2020

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Inowrocławiu

W 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Inowrocławiu zarejestrowanych było aż 7,8% mieszkańców Gminy w wieku produkcyjnym, przy czym udział kobiet był znacznie wyższy niż mężczyzn. Kobiety pozostające bez pracy w omawianym roku stanowiły 10,2% wszystkich kobiet w wieku 18-60 lat z terenu Gminy, natomiast mężczyźni – 5,7%. Na przestrzeni ostatnich lat zarówno odsetek bezrobotnych mężczyzn, jak i kobiet ulegał wahaniom.

Tabela 4. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Pakość zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach, stan na koniec grudnia)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
mężczyźni	5,1	4,9	5,7
kobiety	11,3	9,7	10,2
ogółem	8,0	7,2	7,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

INFRASTRUKTURA KULTURALNO-REKREACYJNA

Istotny wpływ na warunki i jakość życia mieszkańców ma gminna infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna. Taką działalność na terenie Gminy prowadzi między innymi **Ośrodek Kultury i Turystyki w Pakości**, który jest samorządową instytucją kultury. Przy OKiT rozwija się działalność klubów i zespołów, m.in. „Pakościanie”; „Kwestia Sporna”; „Vagando” oraz prowadzone są sekcje zainteresowań z zakresu tańca, robotyki, nauki gry na instrumentach, haftu, czy karate. Dodatkowo, w Ośrodku organizowane są wykłady i spotkania Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy, filii w Pakości. Ośrodek w ramach swojej działalności organizuje również szereg lokalnych wydarzeń, wystaw, konkursów, które animują lokalną społeczność.

Na rozwój aktywności fizycznej i upowszechnianie sportu wśród rodzin zamieszkujących gminę Pakość wpływ ma w szczególności działalność OKiT oraz dostępna w Gminie infrastruktura sportowa, m.in. Stadion Miejski, sale gimnastyczne i boiska Orlik. Na atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną w Gminie wpływ ma również obecność Jeziora Pakoskiego w miejscowości Jankowo, gdzie istnieje możliwość wypożyczenia sprzętu wodnego. Ponadto, promocją i upowszechnianiem czytelnictwa, popularyzacją literatury, udzielaniem informacji oraz profesjonalną pomocą w poszukiwaniu wiadomości zajmuje się **Biblioteka Publiczna w Pakości**.

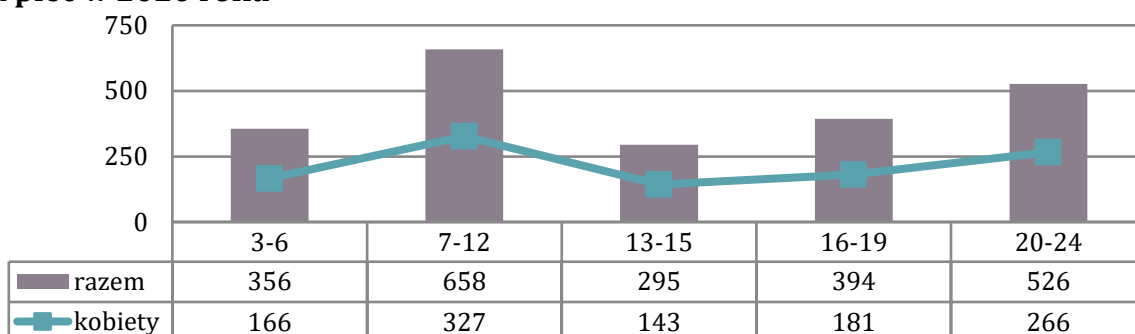
Ważnym zasobem Gminy w zakresie animowania czasu wolnego dzieci i młodzieży są świetlice opiekuńczo-profilaktyczne w Radłowie i Kościelcu, które w ramach swojej działalności organizują zajęcia profilaktyczne, ale i liczne wyjazdy do kina, kręgielni, na basen, czy też inne zajęcia i warsztaty wpływające na kreatywność dzieci i umożliwiające im ciekawe oraz bezpieczne spędzanie czasu wolnego.

Starsi mieszkańcy gminy Pakość mają z kolei możliwość uczestniczenia w zajęciach odbywających się w Dziennym Domu Senior+. W placówce realizowane są również usługi opiekuńcze dla 25 osób, a ogólna infrastruktura obiektu umożliwia osobom w wieku poprodukcyjnym aktywne spędzanie czasu z innymi mieszkańcami Gminy, co bezpośrednio wzmacnia poziom integracji lokalnej społeczności. Z myślą o osobach z niepełnosprawnościami oraz starszych w gminie Pakość działalność prowadzi również Świetlica dla osób z niepełnosprawnościami „Przystań”, która funkcjonuje przy ul. Inowrocławskiej 12. W placówce realizowana jest terapia zajęciowa i rehabilitacja dla uczestników, organizowane są zajęcia rozwijające zainteresowania i imprezy integracyjne, prowadzone jest również poradnictwo, zajęcia z psychologiem i konsultacje, dzięki czemu osoby starsze, samotne i o ograniczonej samodzielności w życiu codziennym mają możliwość aktywizacji w życiu społeczno-kulturalnym. Wszystkie wskazane instytucje mają ogromny wpływ na funkcjonowanie lokalnego społeczeństwa, w szczególności rodzin z dziećmi. Wskazane wyżej jednostki organizacyjne Gminy podejmują szereg działań animacyjnych umożliwiających rodzinom aktywne spędzanie czasu wolnego, a także organizują imprezy i wydarzenia o charakterze profilaktycznym i integracyjnym.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 2 229 mieszkańców Gminy. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (658 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (526 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (394 osoby). Co ważne, w Gminie nie występuje znaczna dysproporcja pod względem płci – kobiet w wieku potencjalnej nauki było w 2020 roku 1 083 i stanowiły 49% tej grupy. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 5. Ludność gminy Pakość według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie miasta oraz sołectw funkcjonują placówki oświatowe będące jednostkami organizacyjnymi Gminy. Wśród nich znajduje się:

- Szkoła Podstawowa im. Ewarysta Estkowskiego w Pakości;
- Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich w Pakości;
- Przedszkole w Pakości;
- Zespół Placówek Oświatowych:
  - Szkoła Podstawowa im. Armii Krajowej w Kościelcu,
  - Przedszkole w Kościelcu.

Na terenie Gminy działalność prowadzi również niepubliczne przedszkole „HOP-SIUP”, które organizuje opiekę i zajęcia wychowawcze nad młodszymi dziećmi. Od 2020 roku infrastruktura opiekuńczo-wychowawcza w Gminie została rozszerzona o miejsca w Niepublicznym Żłobku „Gucio”, które utworzone zostały w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Ponadto, w Gminie dostępne są oddziały integracyjne w placówkach oświatowych.

Wpływ na wychowanie młodych mieszkańców Gminy ma również placówka wsparcia dziennego – Świetlica Socjoterapeutyczna, która funkcjonuje przy Szkole Podstawowej w Pakości. Placówka jest dedykowana w szczególności dzieciom wychowującym się w rodzinach dysfunkcyjnych, w tym dotkniętych problemem przemocy, a zajęcia odbywające się w niej mają na celu ogólną poprawę funkcjonowania dziecka w środowisku rówieśniczym i rodzinnym, a także zapewniają jego prawidłowy rozwój społeczny.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE GMINY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Do istotnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Pakość należą:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości,
- Urząd Miejski w Pakości,
- Komisariat Policji w Pakości,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- placówki oświatowe,
- NZOZ „Medicus”,
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień,
- Grupa AA „Płomień”,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Inowrocławiu,
- Ośrodek Kultury i Turystyki w Pakości,
- Biblioteka Publiczna w Pakości,
- placówki wsparcia dziennego, tj. Świetlica Socjoterapeutyczna w Pakości, Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i Radłowie,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Wymienione powyżej podmioty prowadzą działalność na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny, bądź tą działalność wspomagają. Działają również na zasadzie współpracy międzyinstytucjonalnej.

Do zasobów osobowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania rodziny w gminie Pakość można zaliczyć:

- pedagogów, psychologów zatrudnionych w placówkach oświatowych, wychowawczych;
- terapeutów uzależnień;
- pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu;
- członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej;
- funkcjonariuszy Policji.

ANALIZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE PAKOŚĆ

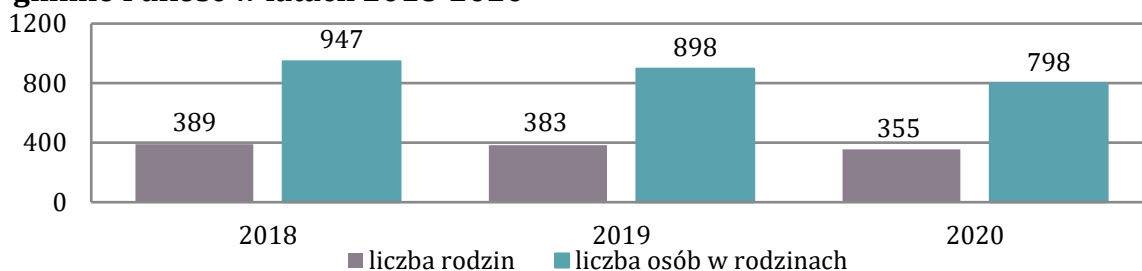
POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku wsparciem OPS objęto 355 rodzin, które liczyły łącznie 798 osób. W porównaniu do roku 2018 oznacza to spadek o 34 rodziny, tj. 9%, natomiast liczba członków zmniejszyła się o 149 osób, tj. 16%.

Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Pakość w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku podobnie jak w latach poprzednich najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną były kolejno: ubóstwo (195 rodzin), długotrwała lub ciężka choroba (163 rodziny), bezrobocie (141 rodzin) oraz niepełnosprawność (106 rodzin). Niemniej, często występującym problemem w Gminie jest również bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Szczegółowe dane w zakresie powodów udzielania świadczeń w latach 2018-2020 przedstawia tabela nr 5.

Tabela 5. Powody udzielania świadczeń w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
ubóstwo	208	235	195
długotrwała lub ciężka choroba	177	195	163
bezrobocie	171	167	141
niepełnosprawność	122	118	106
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	89	90	72
potrzeba ochrony macierzyństwa	40	48	37
alkoholizm	20	8	8
bezdomność	6	6	8
przemoc w rodzinie	8	7	6
narkomania	2	2	3
trudności w przystosowaniu po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	2

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zostało przyznanych łącznie 9 059 świadczeń dla rodzin z dziećmi, w tym 1 266 świadczeń dla rodzin posiadających jedno dziecko, 2 480 świadczeń dla rodzin z dwójką dzieci, 2 438 świadczeń dla rodzin z trójką dzieci oraz 2 875 świadczeń dla rodzin z czwórką lub większą liczbą dzieci. Zdecydowana większość przyznanych świadczeń dla rodzin z dziećmi miała charakter niematerialny (80%). Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela.

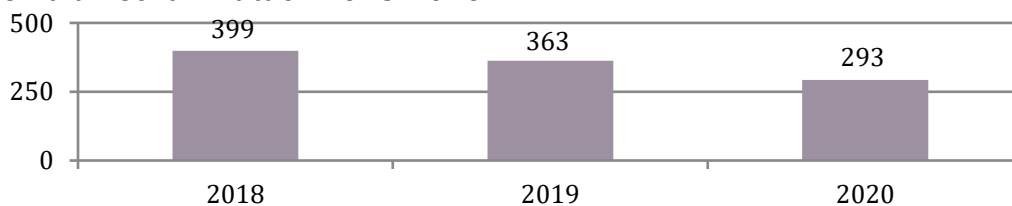
Tabela 6. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2020 roku

typ rodzin	liczba świadczeń niepieniężnych	liczba świadczeń pieniężnych	liczba świadczeń ogółem
jedno dziecko	146	520	1 266
dwoje dzieci	2 133	347	2 480
troje dzieci	2 229	209	2 438
czworo i więcej dzieci	2 718	157	2 875
łącznie	7 226	1 233	9 059

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2018 roku korzystało średnio 399 rodzin, w roku 2019 – 363 rodziny, natomiast w 2020 roku 293 rodziny. Z analizy danych otrzymanych od OPS wynika, że liczba rodzin w ostatnich trzech latach zmniejszyła się o 27%

Wykres 7. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W przypadku wychowywania się dziecka w rodzinie niepełnej, gdy jeden z biologicznych rodziców uchyła się od obowiązku płacenia alimentów na rzecz dzieci, świadczenia te realizowane są z **funduszu alimentacyjnego**. Przysługują one w przypadku, gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 900,00 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów tytułem wykonawczym jednakże nie wyżej niż 500,00 zł.

W 2020 roku z tej formy wsparcia Państwa skorzystało 70 dzieci wychowujących się w 47 rodzinach, a na ten cel przekazano 353 090 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważalny jest systematyczny spadek zarówno w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy, ale i liczby dzieci oraz środków przekazywanych na realizację ww. zadania.

Tabela 7. Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego oraz kwota świadczeń w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin	51	50	47
liczba dzieci	78	75	70
kwota świadczeń (zł)	395 390	373 640	353 090

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W przypadkach, gdy w rodzinie występuje przemoc, dzieci nie mają zapewnionej opieki lub występują inne sytuacje uniemożliwiające prawidłowy rozwój psychospołeczny dziecka, a wszystkie możliwe formy pomocy rodzinie naturalnej zostały wyczerpane, **małoletni kierowani są do pieczy zastępczej** – rodzinnej lub instytucjonalnej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważyć można, że liczba dzieci umieszczonych w pieczy wahała się, jednakże pozostawała na zbliżonym poziomie. W 2020 roku w pieczy przebywało 10 dzieci, czyli o 2 osoby więcej niż w roku poprzednim, a zarazem o 1 osobę mniej niż w 2018 roku. Należy zwrócić uwagę, że w ostatnich latach zmianie uległy warunki odpłatności za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej, co spowodowało znaczący wzrost kosztów ponoszonych przez Gminę. Plan finansowy na 2022 rok przewiduje przekazanie łącznie 262 439,00 zł na ten cel, co będzie znaczącym obciążeniem dla gminy Pakość.

Tabela 8. Liczba dzieci i odpłatność za pobyt w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci	11	8	10
kwota świadczeń (zł)	34 618,71	55 000,00	105 037,52

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku w strukturze OPS zatrudniony był **1 asystent rodziny**, a z jego wsparciem objęto 14 rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji wychowawczej i wykazujących się bezradnością w sprawach opiekuńczych. Występującą w Gminie trudnością w zakresie świadczenia usług asystenckich jest brak dofinansowania MRiPS w celu utrzymania etatu asystenta. Na przestrzeni analizowanych lat liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny zwiększyła się. Należy mieć na uwadze, że ze względu na pandemię koronawirusa SARS-CoV-2 oraz związaną z tym izolacją i ograniczeniem kontaktów społecznych wypełnianie obowiązków asystenta było niezwykle utrudnione, przez co część rodzin potrzebujących wsparcia mogła nie zostać objęta współpracą z przyczyn niezależnych, zarówno od asystenta jak i samej rodziny.

Tabela 9. Dane dotyczące asystentury rodziny na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	11	15	14
liczba asystentów rodziny w Gminie	1	1	1

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Programu Wspierania Dziecka i Rodziny za 2018, 2019 i 2020 rok

Do zadań asystenta rodziny należy również praca z rodziną naturalną, z której dziecko lub dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Podejmowane przez niego

działania mają na celu przywrócenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz powrót dziecka z pieczy do rodziny. W 2020 roku asystent zainicjował pracę w 2 środowiskach, jednakże ze względu na brak chęci współpracy nie zostały opracowane plany pracy z rodziną zbieżne z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. Niemniej, w roku poprzednim takie plany zostały sporządzone i przeprowadzone w 3 rodzinach.

W ostatnich latach gmina Pakość organizowała liczne działania promocyjne mające na celu zachęcenie rodzin do pełnienia tej funkcji. Mimo, iż żadna z nich nie zdecydowała się do podjęcia działań w zakresie pomocy rodzinom w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych w takiej formie, to OPS w Pakości sukcesywnie przybliżyła mieszkańcom Gminy idee rodzin wspierających i ich roli w obszarze udzielania wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, animowania czasu wolnego rodziny, pomocy w nauce, zrównoważonego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Podobne działania prowadzące do utworzenia rodziny wspierającej, OPS w Pakości zamierza podejmować również w latach kolejnych.

Wsparcie rodzin przeżywających trudności o charakterze materialnym i ekonomicznym odbywa się w gminie Pakość również poprzez realizację rządowego wieloletniego programu „**Posiłek w szkole i w domu**”, który ma na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia w społeczeństwie, w szczególności wśród dzieci i uczniów, osób znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej, ale także wymagających wsparcia w życiu codziennym, tj. osób starszych, samotnych i z niepełnosprawnościami, czy też zmagających się z chorobą lub innymi problemami.

Program obejmuje trzy moduły, w ramach których gminy zostają dysponentami środków rządowych i pośredniczą w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Wsparcie żywnościowe realizowane jest poprzez wydawanie posiłków w stołówkach lub dowożone osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie są w stanie samodzielnie przygotować sobie gorącego posiłku.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba przyznanych zasiłków w ramach rządowego wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” ulegała wahaniom. W 2020 roku w ramach programu pomocą objęto łącznie 221 osób, spośród których większość, bo 73% beneficjentów skorzystało z pomocy w formie posiłku, a na ten cel przeznaczono 77 223 zł. Z kolei pomoc pieniężna na zakup artykułów żywnościowych została udzielona 59 osobom na łączną kwotę 144 000 zł.

Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców niepieniężnej formy wsparcia finalnie uległa zmniejszeniu, natomiast w przypadku pomocy finansowej zauważalny jest systematyczny wzrost liczby osób nią objętych. W 2020 roku ich liczba zwiększyła się w porównaniu do 2018 roku o 12 osób, tj. o 26%.

Tabela 10. Liczba osób, którym przyznano zasiłek celowy w ramach programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

2018	2019	2020
------	------	------

	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
ogółem, w tym:	220	234 000	235	222 355	221	221 780
posiłek	173	109 234	175	110 028	162	77 223
forma pieniężna	47	124 766	50	112 327	59	144 000

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Należy mieć na uwadze, że dzieci i młodzież do 18 roku życia są głównymi beneficjentami działań podejmowanych w ramach rządowego programu dożywiania, a pomoc w formie posiłków świadczona jest m.in. w ramach działalności stołówek szkolnych. W 2020 roku 146 spośród 162 beneficjentów niepieniężnej formy wsparcia było poniżej 18 roku życia. Jak wskazują dane z Ośrodka Pomocy Społecznej, podobna tendencja utrzymywała się w całym analizowanym okresie.

Tabela 11. Liczba dzieci korzystających z posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci	158	160	146
kwota świadczeń (zł)	79 444	80 565	39 013

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Innym rodzajem wsparcia z pomocy społecznej dla rodzin z dziećmi są **stypendia szkolne** dla dzieci. Taką pomoc może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, która wynika z niekorzystnej sytuacji ekonomicznej rodziny, tj. w przypadku niskich dochodów przypadających na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy występuje w niej problem bezrobocia, niepełnosprawności, ciężkiej lub długotrwałej choroby, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także w przypadku, gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło niekorzystne zdarzenie losowe. W świetle zapisów Ustawy o systemie oświaty oraz rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie zweryfikowania kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, stypendium przysługuje uczniom, których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 528 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba dzieci uprawnionych do pobierania świadczenia wahała się, niemniej w 2020 roku wyniosła 65 i zmniejszyła się w stosunku do roku 2018 o 35 uczniów.

Tabela 12. Liczba uczniów pobierających stypendium szkolne w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018/2019	2019/2020	2021 (I semestr)
liczba dzieci	100	57	65
kwota świadczeń (zł)	73 000	52 800	26 000

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2018, 2019 i 2020 rok

Rodziny zamieszkujące gminę Pakość, które zmagają się z różnymi trudnościami o charakterze rodzinnym, zdrowotnym, czy też ekonomicznym mają możliwość korzystania z szeregu form wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, czy też w ramach rządowych programów z obszaru polityki społecznej, w szczególności polityki rodzinnej.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”, z dniem 01.07.2018 roku Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał do realizacji nowe zadanie, jakim było ustalanie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługują w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku za obsługę i wypłatę świadczenia „Dobry start”, tzw. „300+” odpowiedzialny jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Z korzyści płynących z programu korzysta liczne grono rodzin, które wraz z rozpoczęciem roku szkolnego mają możliwość zakupu niezbędnych elementów wyprawki szkolnej – książek, odzieży, a także zapisania dziecka lub dzieci na zajęcia dodatkowe, które mają niebagatelny wpływ na ich prawidłowy rozwój społeczny oraz integrację z rówieśnikami. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba beneficjentów świadczenia oraz jego koszt utrzymuje się na stabilnym poziomie. W 2020 roku z tej formy wsparcia skorzystało 1 117 uczniów, na co przekazano kwotę 335 100 zł.

Tabela 13. Liczba przyznanych świadczeń „Dobry start” oraz ich kwota w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba dzieci	1 125	1 154	1 117
kwota świadczeń (zł)	337 500	357 740	335 100

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2018, 2019 i 2020 rok

Ponadto w przypadku zdiagnozowania ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia lub nieuleczalnej choroby u dziecka zagrażającej jego życiu, a które powstały w prenatalnym okresie jego rozwoju lub w czasie porodu przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000 zł. W świetle ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” realizatorem zadań związanych z tymże świadczeniem jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Pakości.

Inną formą wsparcia rodzin wielodzietnych, której organizacja sięga szczebla rządowego, a realizacja odbywa się na poziomie lokalnym jest wydawanie rodzinom, w której wychowuje lub wychowywało się co najmniej troje dzieci **Karty Dużej Rodziny**. Beneficjenci działania mają możliwość korzystania z szeregu zniżek oferowanych przez instytucje publiczne, podmioty, których działalność obejmuje terytorium całej Polski, np. PKP Intercity, jak i lokalnych przedsiębiorców. Na koniec 2020 roku w posiadaniu Karty były łącznie 743 osoby, spośród których 68 otrzymało Kartę w 2020 roku, a w 2019 roku – 201.

Tabela 14. Liczba osób w posiadaniu Karty Dużej Rodziny na terenie Gminy w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	474	675	743

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2018 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ skorzystało 1 035 dzieci z 785 rodzin, w 2019 roku – 2 161 dzieci z 1 088 rodzin, natomiast w 2020 roku świadczenie 500+ przyznane zostało dla 1 584 dzieci z 835 rodzin. Na przestrzeni

ostatnich lat zauważyć można wahanie się liczby rodzin oraz dzieci korzystających ze świadczenia wychowawczego. Co roku samorząd gminny wydatkuje na realizację wskazanego zadania znaczne i systematycznie rosnące kwoty – całkowity koszt przyznanego wsparcia w formie zasiłku wychowawczego wyniósł w 2020 roku 9 740 359 zł, czyli o 54% więcej niż w 2018 roku.

Tabela 15. Liczba rodzin, dzieci i kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin	785	1 088	835
liczba dzieci	1 035	2 161	1 584
kwota świadczeń (zł)	6 312 440	8 018 575	9 740 359

Źródło: Raport o stanie Gminy za 2018, 2019 i 2020 rok

Niezwykle istotną formą pomocy dzieciom uczącym się jest również **organizowanie zajęć wyrównawczych** w placówkach oświatowych oraz umożliwienie im rozwoju z uwzględnieniem ich indywidualnych predyspozycji oraz ograniczeń. W 2020 roku z zajęć wyrównawczych skorzystało łącznie 71 uczniów ze szkół znajdujących się na terenie Gminy, natomiast w roku poprzednim – 255. Ponadto, w placówkach organizowane były zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne z zakresu sportu, sztuki, a także w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W gminie Pakość dzieci i młodzież mają możliwość również uczestnictwa w zorganizowanym **wypoczynku letnim oraz zimowym**. W 2019 roku 249 uczniów skorzystało z półkolonii i wyjazdów w ramach wypoczynku letniego, z kolei zimowego – 135 uczniów. W 2020 roku możliwości organizacji wycieczek i kolonii zostały ograniczone z uwagi na wprowadzone obostrzenia, przez co możliwe było jedynie zorganizowanie wyjazdów zimowych dla 140 osób.

Ważną formą wsparcia świadczonego przez samorząd gminy w ramach lokalnego aparatu pomocy społecznej jest świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, dla członków rodzin wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W ramach prowadzonej przez Gminę **Świetlicy „Przystań”** realizowany jest program rewalidacji osób z zaburzeniami psychicznymi, natomiast osoby wymagające stałej pomocy kierowane są do domów pomocy społecznej.

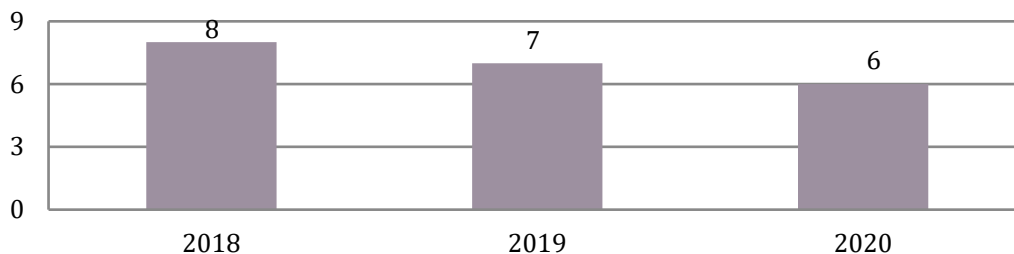
Dodatkowo, wpływ na rozwój dzieci oraz prawidłowe funkcjonowanie rodzin mają placówki wsparcia dziennego w Gminie. Dla najstarszych mieszkańców utworzony został **Dzienny Dom Senior+**, w którym mają oni sposobność zawierania nowych znajomości i aktywnego spędzania czasu wolnego. Z kolei dla młodszych mieszkańców dedykowane są **2 świetlice w Radłowie i Kościelcu** realizujące program opiekuńczo-profilaktyczny dla 50 dzieci, a także **świetlica socjoterapeutyczna w Pakości** umożliwiająca uczestnictwo w zajęciach 30 dzieciom.

PROBLEM PRZEMOCY WŚRÓD RODZIN

W 2020 roku z powodu przemocy w rodzinie pomoc Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości otrzymało 6 rodzin, w roku poprzednim 1 rodzina więcej, tj. 7, natomiast

w 2018 roku konieczność wsparcia rodzin z powodu zachowań przemocowych wystąpiła w przypadku 8 rodzin zamieszkujących gminę Pakość. W 2020 roku liczba rodzin otrzymujących pomoc społeczną wyniosła 314, zatem rodziny z problemem przemocy stanowiły 2% wszystkich korzystających ze wsparcia OPS.

Wykres 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020. W 2020 roku, podobnie jak w latach poprzednich członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego spotkali się 4 razy. Liczba powołanych grup roboczych, które prowadzą bezpośrednią pracę ze środowiskami dotkniętymi przemocą ulegała wahaniom – w 2018 roku w Gminie funkcjonowało 21 grup, w 2019 roku – 15, natomiast w 2020 roku ich liczba zwiększyła się i ukształtowała na poziomie 18. Na konieczność powołania większej liczby grup roboczych wpływ mógł mieć koronawirus SARS-CoV-2 oraz konsekwencje społeczno-gospodarcze wynikające z wdrożonych obostrzeń. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest natomiast systematyczny spadek liczby posiedzeń grup roboczych, które w 2018 roku odbyły się 108 razy, w 2019 roku – 86 razy, natomiast w 2020 roku – 71 razy. Dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

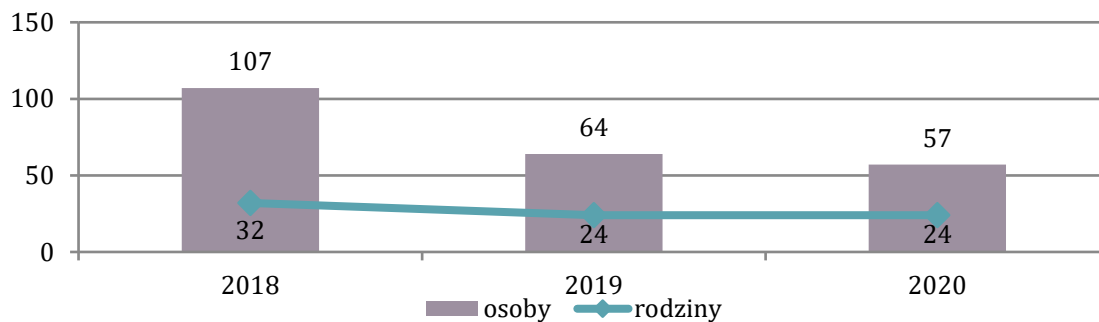
Tabela 16. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grup roboczych w latach 2018-2020
wyszczególnienie

	2018	2019	2020
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
liczba utworzonych grup roboczych	21	15	18
liczba posiedzeń grup roboczych	108	86	71

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W latach 2019-2020 liczba rodzin objętych wsparciem i pomocą członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w gminie Pakość wynosiła 24, co oznacza spadek w stosunku do 2018 roku, kiedy to rodzin dotkniętych przemocą, w których członkowie Zespołu prowadzili pracę było 32. Co ważne, również liczba członków rodzin uległa zmniejszeniu – w stosunku do 2018 roku o 50 osób, tj. 47%.

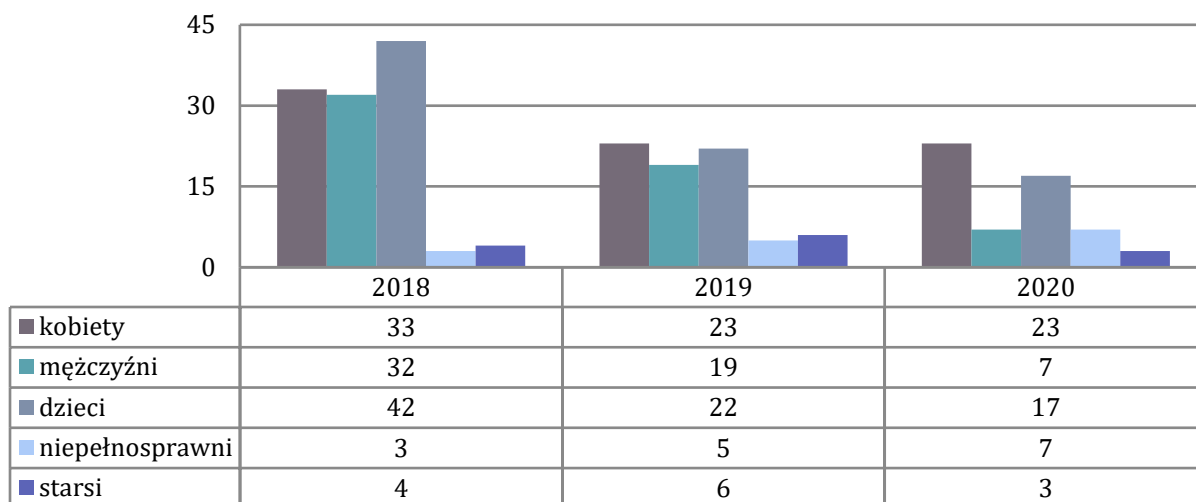
Wykres 9. Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku członkowie grup roboczych prowadzili pracę łącznie z 57 osobami dotkniętymi problemem przemocy, wśród których znalazły się 23 kobiety, 7 mężczyzn oraz 17 dzieci. W stosunku do lat poprzednich nastąpiły pozytywne zmiany odnośnie każdej z tych grup. Niemniej, należy zauważyć, że w okresie ostatnich trzech lat zwiększyła się skala przemocy wobec osób z niepełnosprawnościami – w 2018 pomocą grup roboczych objęto 3 takich mieszkańców Gminy, natomiast w 2020 roku aż 7. Należy również mieć na uwadze, że przemoc w gminie Pakość dotyka też osoby starsze. Analiza danych Ośrodka Pomocy Społecznej wskazuje na konieczność intensyfikacji działań edukacyjnych w lokalnej społeczności oraz podejmowania szerokich działań interwencyjnych, które będą miały na celu wzrost wrażliwości mieszkańców na problem przemocy oraz objęcie osób doznających problemu przemocy specjalistyczną pomocą.

Wykres 10. Charakterystyka osób objętych pomocą grup roboczych w gminie Pakość w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych nie podjęli działań na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, czyli odebrania dziecka w sytuacji bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.

Podejmowanie działań interwencyjnych w rodzinie dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, co nie wymaga uzyskania zgody od osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2020 roku wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” wobec 18 rodzin – czyli o 3 więcej niż w 2019 roku oraz o 5 mniej niż w 2018 roku. Do Zespołu Interdyscyplinarnego w 2020 roku wpłynęło 18 „Niebieskie Karty – A” wszczynające procedurę, 18 kwestionariuszy „Niebieska Karta – C” oraz 12 „Niebieskich Kart – D”. Poniższa tabela obrazuje wzrost liczby uruchomionych procedur „Niebieskie Karty” w 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego, co może świadczyć o wzroście skali problemu przemocy w Gminie na skutek izolacji społecznej w wyniku wystąpienia pandemii koronawirusa SARS-CoV-2.

Tabela 17. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę	23	15	18
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – A”	35	21	18
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – C”	24	13	18
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D”	18	9	12

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zakończono 18 procedur „Niebieskie Karty”, z czego większość, bo 16 z powodu zakończenia stosowania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy, natomiast pozostałe 2 z powodu braku zasadności podejmowanych działań. W stosunku do lat poprzednich liczba zakończonych procedur zmniejszyła się.

Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
w tym:	liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem	20	21	18
	z powodu zakończenia przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	20	18	16
	z powodu braku zasadności podejmowanych działań	0	3	2

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Na podstawie danych pozyskanych od Zespołu Interdyscyplinarnego można zauważyć, że przemoc w rodzinie najczęściej dotyka kobiet oraz dzieci, natomiast w przypadku mężczyzn odnotowywane są pojedyncze przypadki zachowań przemocowych. W 2020 roku w Gminie przemocy doświadczyło łącznie 49 osób, w tym 26 kobiet, 21 dzieci oraz 2 mężczyzn. W porównaniu do roku 2018 oznacza to spadek o 27%.

Tabela 19. Dane dotyczące osób doznających przemocy w Gminie w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
kobiety	30	24	26
mężczyźni	2	4	2
dzieci	35	22	21
łącznie	67	50	49

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

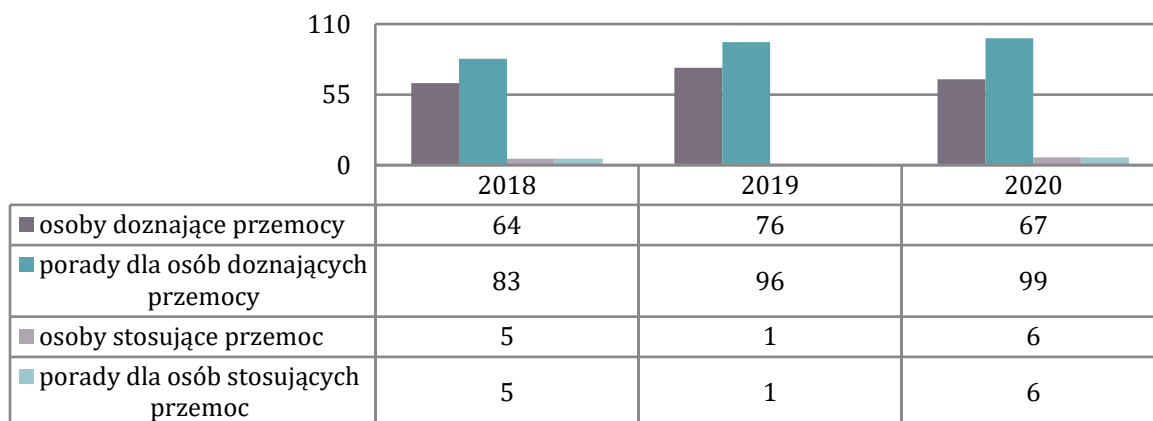
Osoby doznające przemocy w rodzinie mają możliwość skorzystania z profesjonalnego, specjalistycznego poradnictwa. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba beneficjentów takich działań systematycznie się zmniejszała – w 2018 roku pomocą objęto 54 osoby, w 2019 roku – 45 osób, a w 2020 roku – 37 osób. Jak wskazują informacje przekazane przez Zespół Interdyscyplinarny, mieszkańcy gminy Pakość najczęściej korzystają z poradnictwa socjalnego oraz psychologicznego, choć zdarzają się również przypadki świadczenia wsparcia prawnego osobom dotkniętym przemocą. Wysokie zainteresowanie mieszkańców wskazuje na potrzebę rozwijania lokalnego systemu pomocy oraz zwiększenie grona specjalistów świadczących profesjonalne wsparcie osobom z problemem przemocy w rodzinie w celu poprawy ich sytuacji rodzinnej.

Tabela 20. Dane statystyczne dotyczące osób i rodzin dotkniętych przemocą korzystających ze wsparcia w latach 2018-2020

liczba osób korzystających z:	2018	2019	2020
poradnictwo medyczne	0	0	0
poradnictwo psychologiczne	19	10	15
poradnictwo prawne	9	9	5
poradnictwo socjalne	30	26	17
poradnictwo zawodowe i rodzinne	0	0	0
łącznie	54	45	37

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2018, 2019 i 2020 rok

Na terenie gminy Pakość osoby doznające i stosujące przemoc w rodzinie mogą uzyskać pomoc i wsparcie prawne oraz psychologiczne w Punkcie Konsultacyjnym, który funkcjonuje w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości. Punkt w 2020 roku czynny był średnio przez 72 godziny w miesiącu i po pomoc specjalistów zgłosiło się 67 osób doznających przemocy, którym udzielono 99 porad oraz 6 osób stosujących przemoc wobec bliskich. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób stosujących oraz doznających przemocy w rodzinie korzystających z Punktu wahała się, podobnie jak liczba udzielonych im porad. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Liczba osób doznających przemocy oraz stosujących przemoc, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020

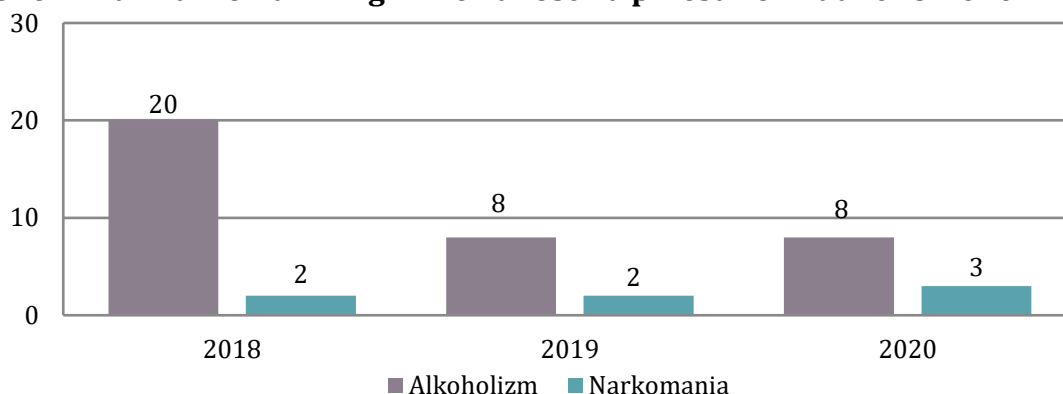
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby zmagające się z problemem przemocy w swojej rodzinie w przypadku kryzysowej sytuacji mają możliwość skontaktowania się również z osobami zajmującymi się pomocą w takich sytuacjach poprzez lokalny całodobowy Telefon Zaufania. Co więcej, na terenie Gminy prowadzone są 2 grupy terapeutyczne oraz grupa wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Ponadto Przewodniczący ZI w 2021 roku zakończył Studium pracy z osobami stosującymi przemoc, dzięki czemu posiada niezbędne kwalifikacje umożliwiające prowadzenie pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie, zarówno w formie indywidualnej, jak i grupowej.

PROBLEM ALKOHOŁOWY WŚRÓD RODZIN

W 2020 roku, podobnie jak w roku poprzednim, z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Pakości z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 8 rodzin. Pomocą objęto wówczas również 3 rodziny zmagające się z problemem narkomanii. W porównaniu do poprzednich lat zauważyć można znaczący spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu – w stosunku do 2018 roku o 60% oraz wzrost liczby rodzin otrzymujących pomoc z powodu narkomanii.

Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii w gminie Pakość na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień.

Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 8 członków. W 2020 roku członkowie GKRPA przeprowadzali rozmowy ze 163 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 122 członkami ich rodzin. Podjęto wówczas również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 263 osób z problemem alkoholowym oraz wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 4 mieszkańców Gminy. W stosunku do poprzednich lat odnotowany został wzrost liczby osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy oraz osób, w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do zobowiązania ich poddaniu się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia, natomiast liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy zmniejszyła się. Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego zauważalny jest nieznaczny spadek w stosunku do 2018 roku. Dane dotyczące podejmowanych działań GKRPA w Pakości wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakości wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	113	172	163
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	231	211	122
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	213	273	263
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	5	4	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

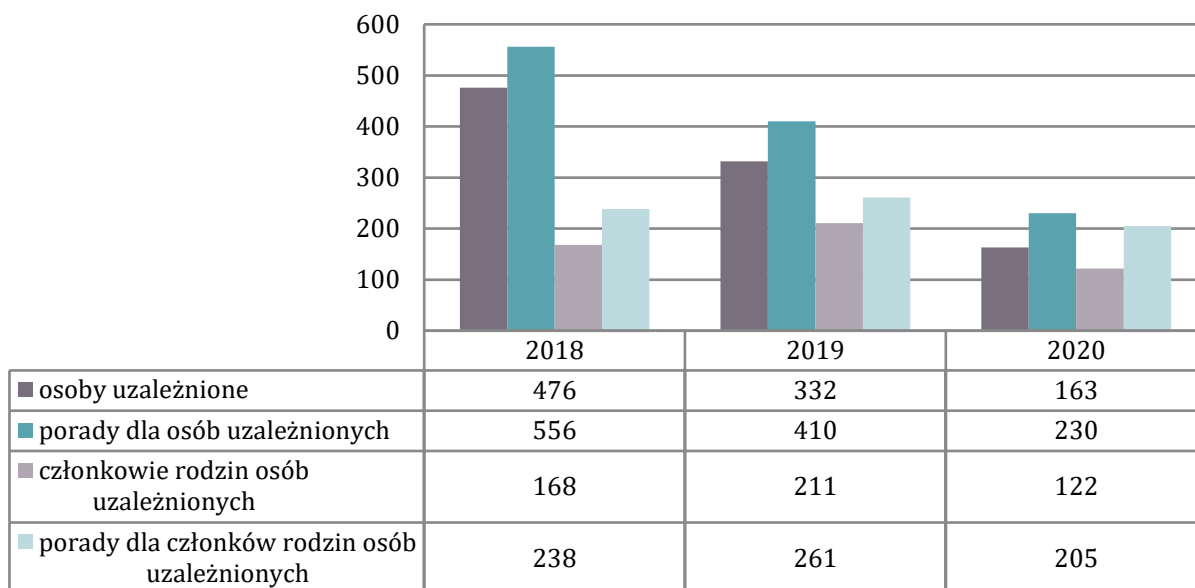
W Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień w Pakości wsparcie psychologiczne świadczone jest w każdy poniedziałek, natomiast we wtorek po pomoc mogą się udać osoby z problemem narkotykowym oraz wymagające wsparcia ze względu na swoje uzależnienie od alkoholu. W środy i czwartki dyżury pełnią specjaliści w zakresie przemocy w rodzinie, a także pomocy osobom współuzależnionym, z kolei w piątki poradnictwem zajmuje się terapeuta ds. uzależnień. Łącznie w Punkcie porad udziela 5 specjalistów:

- certyfikowany specjalista psychoterapii uzależnień,
- psycholog,
- pracownik socjalny,
- 2 pedagogów/nauczycieli.

Ponadto, darmowych porad prawnych udziela prawnik w Urzędzie Miejskim.

Jak wynika z przedstawionych na poniższym wykresie danych, w 2020 roku udzielono 230 porad 163 osobom z problemem alkoholowym oraz 205 porad 122 dorosłym członkom rodzin osób z problemem uzależnienia. W porównaniu do lat poprzednich zauważalny jest spadek liczby osób uzależnionych zgłaszających się po pomoc oraz liczby udzielonych im porad. Niemniej, na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym oraz liczba udzielonych im porad ulegała wahaniom. Spadek w tym zakresie w 2020 roku w stosunku do roku poprzedniego może świadczyć o negatywnych skutkach pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, który uniemożliwił części mieszkańców kontakt ze specjalistami.

Wykres 13. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Ponadto, mieszkańcy Gminy przeżywający trudności związane z problemem uzależnień mają możliwość uczestnictwa w grupie samopomocowej dla osób uzależnionych AA „Płomień”, która funkcjonuje przy OKiT w Pakości. Spotkania odbywają się w każdy wtorek o 17.00, a w każdy ostatni wtorek miesiąca odbywają się otwarte spotkania.

W zakresie działalności profilaktycznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pakości inicjuje szereg działań edukacyjnych kierowanych zarówno do najmłodszej części społeczeństwa, jak i rodziców i nauczycieli. Z uwagi na wystąpienie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 w 2020 roku możliwość realizacji szeroko zakrojonych oddziaływań została ograniczona, niemniej programami profilaktycznymi jak „Cukierki” czy „Fonolandia” z zakresu cyberprzemocy objęto łącznie 65 uczniów oraz 6 nauczycieli.

Wśród innych działań podejmowanych w 2020 roku w ramach lokalnej działalności profilaktycznej należy wskazać organizowanie pogadanek z zakresu bezpieczeństwa dziecka (127 odbiorców) i problemów nastolatków w dobie pandemii (69 odbiorców), spektakli (227 odbiorców), a także konkursów artystycznych (20 uczestników). Co więcej, dla 90 rodziców oraz 12 nauczycieli zrealizowane zostały warsztaty i szkolenia na temat profilaktyki problemowej.

DIAGNOZA SPOŁECZNA W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Wśród głównych problemów z jakimi zmagają się współczesne rodziny jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc w rodzinie, bezrobocie i kryzys ekonomiczny oraz uzależnienia. Przeciwdziałanie negatywnemu wpływowi tych problemów na rozwój psychospołeczny dzieci, a także wzmacnianie więzi rodzinnych i integracji społecznej rodziny w lokalnym społeczeństwie wymaga odpowiedniego podejścia i kompleksowej pracy specjalistów. Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców w określonym obszarze.

W 2018 roku na terenie Gminy zostały przeprowadzone dwa badania diagnozujące problemy społeczne wśród lokalnej społeczności:

- Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Pakość, w której uczestniczyło 150 dorosłych mieszkańców Gminy, w tym 89 kobiet i 61 mężczyzn, 20 pracowników punktów, gdzie sprzedawany jest alkohol oraz 524 uczniów szkoły podstawowej, ponadpodstawowej oraz gimnazjum;
- Społeczna Diagnoza Uczniów 2018 LUSTRO – raport lokalny, w którym wzięło udział 102 uczniów klas V-VI oraz 90 dzieci uczęszczających do VII-VIII klasy szkoły podstawowej. Kwestionariusze zostały wypełnione łącznie przez 192 uczniów, w tym 103 dziewczynki i 89 chłopców.

SYNTEZA WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH

Dorośli mieszkańcy

- Badanie ankietowe przeprowadzone wśród dorosłych respondentów wskazało, że co trzeci respondent uznaje kryzys rodziny jako bardzo istotny problem społeczny o charakterze lokalnym, a 39% jako „raczej istotny”.
- W zakresie problemu uzależnienia od alkoholu można stwierdzić, że skala sięgania po niego jest znaczna (83% mieszkańców spożywa alkohol), jednakże ankietowani zazwyczaj wypijają 1-2 porcje trunku.
- Pozytywnym wynikiem badania jest fakt, iż znikomy odsetek ankietowanych uznaje alkohol jako rozwiązanie trudnych sytuacji życiowych (4%) lub zauważa jego pozytywne aspekty w takich momentach (13%).
- W świetle badania zauważyć można brak wiedzy części mieszkańców na temat spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Jako bezpieczne dla nienarodzonego dziecka takie zachowanie ocenia 5% badanych.
- Narkotyki i dopalacze wydają się być powszechnymi używkami w opinii niemal połowy badanych, bowiem taka grupa wskazała, że zna w swoim otoczeniu osoby sięgające po nie.

- Niepokojący jest rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytania dotyczące kar cielesnych wobec dzieci. Aż 57% uważa, że stosowanie kar fizycznych pozytywnie wpływa na proces wychowawczy, 36% jest opinii, że kary te nie powinny podlegać sankcjom prawnym, a ponad połowa respondentów, bo 55% stwierdziła, iż dziecko powinno bać się rodziców, gdyż wówczas łatwiej o jego posłuszeństwo i szacunek.
- Przemoc w Gminie jest problemem powszechnym – co trzeci mieszkaniec zna w swoim otoczeniu osoby, które doznają tego problemu w swoim domu, a tylko co czwarty definitywnie temu zaprzecza.
- Problem przemocy w rodzinie jest zdaniem dorosłych mieszkańców ściśle skorelowany z problemem uzależnień. Alkohol ma bezpośredni wpływ na wystąpienie tego zjawiska w rodzinie zdaniem aż 82% badanych.
- Stosunkowo niski odsetek respondentów podał w badaniu, iż przemoc jest sprawą prywatną i rodzinną, więc nie należy w nią wtrącać (37%), a w opinii 15% Policja nie powinna podejmować interwencji domowych w takich przypadkach.

Uczniowie

- Badania diagnozujące problemy młodych mieszkańców gminy Pakość pozwalają stwierdzić, iż część uczniów (średnio 2%) negatywnie ocenia swój kontakt z mamą oraz tatą (3%). Wśród badanych są również osoby uznające swoje relacje z kolegami i koleżankami w szkole jako niezadowalające (3%). Złe relacje społeczne generują szereg konsekwencji, jak frustracja, gniew i złość, co może prowadzić do bezpośredniej konfrontacji – zarówno psychicznej, jak i fizycznej w szkole i w domu.
- W świetle odpowiedzi uczniów klaruje się pozytywny obraz wysokiego zaufania dzieci do ich rodziców i opiekunów – w przypadku wystąpienia kryzysowej sytuacji zdecydowana większość młodych respondentów szukałaby u nich pomocy i wsparcia.
- Jak podali ankietowani, część z nich podejmuje zachowania ryzykowne, tj. sięga po alkohol, papierosy oraz narkotyki i dopalacze.

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest to metoda analizy strategicznej pozwalająca skonfrontować ze sobą pozytywne i negatywne czynniki wewnątrz oraz na zewnątrz. Innymi słowy SWOT jest sposobem organizowania faktów, umożliwiającym zrozumienie danych i dostrzeżenie wynikających z nich konsekwencji. Polega na podzieleniu zebranych informacji na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S (Strengths)** – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę;
- **W (Weaknesses)** – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę;
- **O (Opportunities)** – szanse: wszystko to co stwarza szansę korzystnej zmiany;
- **T (Threats)** – zagrożenia: wszystko to co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

MOCNE STRONY

- Prowadzenie różnorodnej działalności kulturalnej pozytywnie wpływającej na rozwój psycho-społeczny dzieci i młodzieży oraz wzmacniającej kompetencje wychowawcze rodziców, a także ogólny poziom integracji rodzin.
- Rozwinięta infrastruktura kulturalna, sportowa, rekreacyjna i oświatowa, a także prowadzenie działalności w zakresie animowania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych, w tym DDP Senior+, świetlice środowiskowe i Świetlica Socjoterapeutyczna.
- Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego, w tym na obszarach wiejskich.
- Obecność placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3.
- Rozwinięta baza instytucjonalna i zasoby ludzkie działające w obszarze wsparcia osób i rodzin przeżywających trudności (Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).
- Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

SŁABE STRONY

- Problem depopulacji – ujemny przyrost naturalny.
- Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności przy jednoczesnym spadku udziału osób w wieku produkcyjnym.
- Wzrost liczby osób bezrobotnych oraz udziału osób pozostających bez zatrudnienia w ogóle osób w wieku produkcyjnym.
- Wysoki udział kobiet pozostających bez pracy w ogóle mieszkanek w wieku produkcyjnym.
- Konieczność udzielania wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemocy, problemu uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Wysokie zapotrzebowanie rodzin na wsparcie asystenta rodziny.
- Konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.
- Przewlekłość spraw prowadzonych przez sąd w zakresie przymusowego leczenia odwykowego.
- Niska skuteczność działań podejmowanych w zakresie przymusowego leczenia odwykowego.
- Doznawanie przemocy w rodzinie przez dzieci.

- Spadek liczby rodzin i dzieci korzystających z funduszu alimentacyjnego.
- Funkcjonowanie grupy wsparcia dla osób z problemem przemocy w rodzinie i grupy samopomocowej AA.
- Zasoby – instytucje i specjaliści działający w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom (Zespół Interdyscyplinarny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Konsultacyjny, asystent rodziny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).
- Realizacja i promowanie rządowych programów i działań w zakresie wsparcia rodzin.
- Spadek liczby wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”.
- Skuteczność działań prowadzonych przez grupy robocze i wysoki udział „Niebieskich Kart” zakończonych z powodu ustania przemocy w ogóle zakończonych kart.
- Udzielanie specjalistycznego wsparcia dla osób doświadczających przemocy w ramach działalności OPS i PK.
- Prowadzenie szerokiej działalności edukacyjnej i profilaktycznej wśród dzieci, rodziców oraz innych grup.
- Świadomość mieszkańców na temat istoty kryzysów w rodzinie i konieczności ich rozwiązywania.
- Pozytywna opinia dzieci i młodzieży na temat swojej relacji z rodzicami.
- Negatywny wpływ koronawirusa SARS-CoV-2 na funkcjonowanie rodzin.
- Sięganie po alkohol, papierosy i narkotyki przez osoby dorosłe.
- Uznawanie kar cielesnych jako dobrej metody wychowawczej przez część mieszkańców.
- Problem przemocy w rodzinie, w tym stosowanie zachowań przemocowych w stosunku do dzieci.
- Brak wiedzy części mieszkańców na temat wpływu alkoholu na dziecko w czasie ciąży.
- Brak stosownych uregulowań prawnych, w tym w gminnym programie gospodarki lokalowej, dotyczących przyznawania lokali dla ofiar przemocy w rodzinie poza kolejnością.
- Utrzymująca się na przestrzeni lat trudna sytuacja lokalowa w Gminie i brak możliwości rozszerzenia mieszkaniowego zasobu Gminy.

SZANSE

- Zmiany w przepisach prawnych umożliwiające skuteczniejsze formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą.
- Polityka państwa związana ze zwiększaniem środków finansowych na przeciwdziałanie przemocy.
- Kampanie informacyjne wpływające na zmianę świadomości społeczeństwa dotyczące problemu przemocy w rodzinie oraz uzależnień.
- Możliwości pozyskiwania środków finansowych z nowych źródeł finansowania.
- Szkolenia podnoszące umiejętności zawodowe osób zajmujących się problematyką przemocy oraz uzależnień (szkolenia dla różnych grup zawodowych).
- Dostęp do informacji oraz bezpłatnej pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjnego.
- Zatrudnienie certyfikowanego specjalisty/konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Punkcie.
- Utworzenie mieszkania chronionego dla osób doznających przemocy w rodzinie.
- Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi.
- Udzielanie konsultacji psychologiczno-pedagogicznych dla rodzin.

ZAGROŻENIA

- Negatywne wzorce zachowań społecznych.
- Wypalenie zawodowe dotyczącej część kadry instytucji przeciwdziałających przemocy oraz uzależnieniom.
- Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach.
- Ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, uzależnienia członków rodziny, niechęć do współpracy.
- Niedoinformowanie społeczne odnośnie placówek świadczących pomoc osobom krzywdzonym, uzależnionym i współuzależnionym.
- Brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy.
- Nieizolowanie sprawny przemocy od osoby jej doświadczającej.
- Wzrost zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności oraz dziedziczenia biedy.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych, w tym wczesnej inicjacji seksualnej przez dzieci i młodzież skutkujące problemami uzależnień oraz wczesnym macierzyństwem.
- Niska aktywność społeczno-zawodowa osób długotrwale korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej i rządowych programów wsparcia.

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Programu jest:

Utworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla rodzin w gminie Pakość w oparciu o realne problemy mieszkańców i odpowiadającego na rzeczywiste potrzeby rodzin, w szczególności przejawiające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Celami operacyjnymi Programu są:

1. Zapewnienie wieloaspektowej pomocy rodzinom w trudnej sytuacji życiowej w obszarze bezpieczeństwa socjalnego, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, socjalnego i prawnego.
2. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży w lokalnym środowisku oraz integracji rodzin, poprzez wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziców.
3. Rozwinięcie lokalnego systemu wspierania rodziny – zarówno zasobów instytucjonalnych jak i kompetencji zawodowych osób działających na rzecz pomocy rodzinom przeżywającym trudności.
4. Zapewnienie dzieciom schronienia w pieczy zastępczej oraz objęcie opieką dzieci przebywających poza rodziną naturalną.

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie wieloaspektowej pomocy rodzinom w trudnej sytuacji życiowej w obszarze bezpieczeństwa socjalnego, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, socjalnego i prawnego.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1.1	Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej wsparcia finansowego i rzeczowego.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z zasiłków rodzinnych, funduszu alimentacyjnego.
1.2	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z programu.

1.3	Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w współpracy z Parafialnym Oddziałem Caritas przy parafii św. Bonawentury w Pakości.	Ośrodek Pomocy Społecznej, parafia św. Bonawentury w Pakości, Urząd Miejski.	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu.
1.4	Udzielanie świadczeń w ramach programu „Rodzina 500+” oraz „Dobry start”.	Ośrodek Pomocy Społecznej, ZUS.	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programów.
1.5	Udzielanie wsparcia uczniom w ramach stypendiów szkolnych.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski.	Liczba osób, którym udzielono stypendium.
	Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za Życiem”.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenie.
1.6	Wydawanie rodzinom wielodzietnym „Kart Dużej Rodziny”.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba osób w posiadaniu Karty Dużej Rodziny.
1.7	Zapewnienie dostępu do poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówki oświatowe, Punkt Konsultacyjny, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.	Liczba osób korzystających z poradnictwa. Liczba udzielonych porad.
1.8	Udzielanie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem.
1.9	Zapewnienie wsparcia dla osób starszych w ramach działalności Dziennego Domu Senior+.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski.	Liczba osób korzystających z DDS+.
1.10	Kierowanie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu do Domu Pomocy Społecznej.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba osób przebywających w DPS.
1.11	Udzielanie poradnictwa i prowadzenie pracy socjalnej przez pracowników OPS.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin objętych pracą socjalną.

1.12	Współorganizowanie wycieczki zimowej i letniego dla dzieci i młodzieży.	placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna, Ośrodek Kultury i Turystyki, organizacje pozarządowe.	Liczba osób korzystających z wycieczki zimowej i letniego.
1.13	Obejmowanie rodzin procedurą „Niebieskie Karty” w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, Komisariat Policji, Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba zakończonych procedur.
1.14	Udzielanie schronienia osobom doznającym przemocy w rodzinie.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Liczba kobiet/mężczyzn/ dzieci, którym udzielono schronienia na skutek wystąpienia przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr 2

Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży w lokalnym środowisku oraz integracji rodzin, poprzez wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziców.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
2.1	Zapewnienie rodzinom wsparcia asystenta rodziny.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
2.2	Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski.	Liczba zrealizowanych działań. Liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem.
2.3	Utworzenie rodzin wspierających oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Liczba rodzin objętych wsparciem. Liczba funkcjonujących rodzin wspierających.
2.4	Organizacja wycieczki letniego i zimowego z programem profilaktycznym (alkohol, substancje psychoaktywne, przemoc) dla dzieci i młodzieży.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe.	Liczba dzieci korzystających z wycieczki z programem profilaktycznym.

2.5	Cykliczne organizowanie gminnej półkolonii profilaktycznej (z seansami filmowymi, grami terenowymi, itp.) dla dzieci i młodzieży szkolnej.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe. Biblioteka Publiczna, Ośrodek Kultury i Turystyki.	Liczba wydarzeń zorganizowanych w ramach gminnej półkolonii. Liczba osób objętych oddziaływaniem.
2.6	Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe.	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Liczba dostępnych zajęć.
2.7	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień od substancji oraz zjawiskiem przemocy.	Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Komisariat Policji, firmy zewnętrzne.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.
2.9	Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Liczba przeprowadzonych warsztatów/programów . Liczba uczestników.
2.10	Współorganizowanie dla rodzin warsztatów w zakresie wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich.	Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Liczba uczestników warsztatów. Liczba zorganizowanych warsztatów.
2.11	Współorganizowanie wydarzeń/imprez integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	Placówki oświatowe, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe.	Liczba zorganizowanych wydarzeń. Liczba uczestników wydarzeń.

2.12	Zwiększanie dostępności do placówek opieki nad dziećmi do lat 3.	Placówki oświatowe, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba miejsc w żłobku. Liczba dzieci oczekujących na miejsce w żłobku.
2.13	Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego i zwiększenie oferty OKiT.	Placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe.	Liczba podjętych działań.
2.14	Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach i perspektywach poprawy swojej sytuacji.	Placówki oświatowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny.	Liczba rozpowszechnionych informacji.

Cel operacyjny nr 3

Rozwinięcie lokalnego systemu wspierania rodziny – zarówno zasobów instytucjonalnych jak i kompetencji zawodowych osób działających na rzecz pomocy rodzinom przeżywającym trudności.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
3.1	Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Liczba zorganizowanych szkoleń/warsztatów. Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
3.2	Organizowanie superwizji i wizyt studyjnych dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Liczba zorganizowanych superwizji/wizyt studyjnych. Liczba osób biorących udział w superwizjach/wizytach studyjnych.
3.3	Organizowanie cyklicznych spotkań i warsztatów wspierających z psychologiem w celu wzmocnienia ich satysfakcji z pracy i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Liczba zorganizowanych spotkań/warsztatów. liczba osób biorących udział w spotkaniach/warsztatach.

3.4	Utworzenie grupy wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski.	Liczba osób uczęszczających na spotkania grupy.
3.5	Zatrudnienie certyfikowanego specjalisty/konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Punkcie Konsultacyjnym.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny.	Liczba porad udzielonych w Punkcie przez certyfikowanego specjalisty/konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
3.6	Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego (Świetlica socjoterapeutyczna w Pakości, Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i Radłowie, Świetlica „Przystań”).	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Kultury i Turystyki, organizacje pozarządowe.	Liczba funkcjonujących w Gminie placówek wsparcia dziennego. Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia. Liczba prowadzonych zajęć w placówkach.
3.7	Utworzenie mieszkania chronionego/interwencyjnego na terenie Gminy.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Liczba mieszkań chronionych/interwencyjnych w Gminie. Liczba osób korzystających z mieszkań.
3.8	Rozwijanie mieszkaniowych zasobów Gminy oraz udostępnianie ich rodzinom niepełnym, wielodzietnym oraz zmagającym się z problemem przemocy/uzależnień.	Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba zasobów mieszkaniowych w posiadaniu Gminy. Liczba rodzin/osób korzystających z zasobów mieszkaniowych Gminy.

Cel operacyjny nr 4

Zapewnienie dzieciom schronienia w pieczy zastępczej oraz objęcie opieką dzieci przebywających poza rodziną naturalną.

Lp.	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
4.1	Stałe monitorowanie i systematyczna ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Liczba dokonanych okresowych ocen sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

	umieszczonego w pieczy zastępczej.		
4.2	Podjęcie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych. Liczba spotkań zespołów ds. oceny sytuacji dziecka.
4.3	Zabezpieczenie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.	Liczba świadczeń. Wysokość poniesionych nakładów finansowych.
4.4	Zapewnienie wsparcia dla rodzin, którym ograniczono władzę rodzicielską.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba udzielonych porad dla rodzin.
4.5	Prowadzenie pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin, z których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej, objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej.
4.6	Prowadzenie działalności i organizowanie wydarzeń na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski.	Liczba zorganizowanych działań/wydarzeń. Liczba odbiorców działań/uczestników wydarzeń. Liczba rodzin ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej.

ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Pakość są mieszkańcy Gminy – przede wszystkim rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program kierowany jest także do przedstawicieli instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i młodzieży.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Pakość na lata 2022-2024 finansowane będą z następujących źródeł:

- ze środków własnych Gminy,
- ze środków finansowych z funduszy zewnętrznych, w tym rządowych, pozarządowych, programów celowych i funduszy unijnych.

HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022 - 2024

Na podstawie określonych celów Programu w poprzednim rozdziale, w poniższej tabeli znajdują się wytyczone ramy czasowe realizacji zadań, które mają pomóc osiągnąć wyznaczone cele.

zadanie	rok	2022	2023	2024
Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej wsparcia finansowego i rzeczowego.		X	X	X
Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy w postaci posiłków, w tym w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”.		X	X	X
Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w współpracy z Parafialnym Oddziałem Caritas przy parafii św. Bonawentury w Pakości.		X	X	X
Udzielanie świadczeń w ramach programu „Rodzina 500+” oraz „Dobry start”.		X	X	X
Udzielanie wsparcia uczniom w ramach stypendiów szkolnych.		X	X	X
Udzielanie wsparcia w ramach ustawy „Za Życiem”.		X	X	X
Wydawanie rodzinom wielodzietnym „Kart Dużej Rodziny”.		X	X	X
Zapewnienie dostępu do poradnictwa rodzinnego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego w zakresie uzależnień, terapii indywidualnej, terapii grupowej, terapii rodzinnej dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.		X	X	X
Udzielanie pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych.		X	X	X
Zapewnienie wsparcia dla osób starszych w ramach działalności Dziennego Domu Senior+.		X	X	X
Kierowanie osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu do Domu Pomocy Społecznej.		X	X	X
Udzielanie poradnictwa i prowadzenie pracy socjalnej przez pracowników OPS.		X	X	X
Współorganizowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.		X	X	X
Obejmowanie rodzin procedurą „Niebieskie Karty” w przypadku wystąpienia przemocy w rodzinie.		X	X	X
Udzielanie schronienia osobom doznającym przemocy w rodzinie.		X	X	X
Zapewnienie rodzinom wsparcia asystenta rodziny.		X	X	X
Promowanie i wspieranie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.		X	X	X

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Pakość na lata 2022-2024

Utworzenie rodzin wspierających oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie.	X	X	X
Organizacja wypoczynku letniego i zimowego z programem profilaktycznym (alkohol, substancje psychoaktywne, przemoc) dla dzieci i młodzieży.	X	X	X
Cykliczne organizowanie gminnej półkolonii profilaktycznej (z seansami filmowymi, grami terenowymi, itp.) dla dzieci i młodzieży szkolnej.	X	X	X
Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	X	X	X
Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień od substancji oraz zjawiskiem przemocy.	X		X
Realizacja warsztatów/ programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży.	X		X
Współorganizowanie dla rodzin warsztatów w zakresie wzmacniania kompetencji wychowawczych oraz właściwego wypełniania ról rodzicielskich.		X	X
Współorganizowanie wydarzeń/impresz integrujących rodziny oraz promujących zdrowy tryb życia.	X		X
Zwiększanie dostępności do placówek opieki nad dziećmi do lat 3.		X	X
Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego i zwiększenie oferty OKiT.	X	X	X
Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach i perspektywach poprawy swojej sytuacji.	X	X	X
Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.		X	
Organizowanie superwizji i wizyt studyjnych dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych.	X		X
Organizowanie cyklicznych spotkań i warsztatów wspierających z psychologiem w celu wzmocnienia ich satysfakcji z pracy i przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.	X	X	X
Utworzenie grupy wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci.	X	X	X
Zatrudnienie certyfikowanego specjalisty/konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Punkcie Konsultacyjnym.	X	X	X
Rozwijanie działalności placówek wsparcia dziennego (Świetlica socjoterapeutyczna w Pakości, Świetlice opiekuńczo-wychowawcze w Kościelcu i Radłowie, Świetlica „Przystań”).	X	X	X
Utworzenie mieszkania chronionego/ interwencyjnego na terenie Gminy.		X	X
Rozwijanie mieszkaniowych zasobów Gminy oraz udostępnianie ich rodzinom niepełnym, wielodzietnym oraz zmagającym się z problemem przemocy/uzależnień.	X	X	X
Stałe monitorowanie i systematyczna ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.	X	X	X
Podejmowanie współpracy z podmiotami działającymi na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.	X	X	X
Zabezpieczenie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.	X	X	X
Zapewnienie wsparcia dla rodzin, którym ograniczono władzę rodzicielską.	X	X	X

Prowadzenie pracy z rodziną naturalną w celu powrotu dziecka z pieczy zastępczej.	X	X	X
Prowadzenie działalności i organizowanie wydarzeń na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego.	X	X	X

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja – jej celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu Wspierania Rodziny powinny opierać się na:

- ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
- ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
- opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć zasadę triangulacji technik badawczych poprzez zróżnicowane metody pomiaru, tj.:

- analizę dokumentów,
- badanie ankietowe adresatów Programu,
- badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników/rezultatów.
- b) Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.
- c) Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do rzeczywistych potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom.

Do skutecznego pomiaru rezultatów realizowanych działań należy zastosować kartę oceny, która znajduje się poniżej.

KARTA OCENY

Nr zadania:.....

Tytuł:.....

Realizator:.....

ogólne	CELE		DZIAŁANIA		REZULTATY				Uwagi
	szczegółowe	zaplanowane	zrealizowane	twarde		miękkie		Dodatkowe (wartość dodatnia)	
				założone	osiągnięte	założone	osiągnięte		

1. DOŚWIADCZENIE REALIZATORA PROGRAMU

1.1. Dotychczas realizowane programy profilaktyczne:

.....

2. ADEKWATNOŚĆ

2.1. Grupa docelowa (do kogo skierowany był projekt?):

.....

2.2. Potrzeby beneficjentów (czy i w jaki sposób je badano?)

.....

3. UŻYTECZNOŚĆ (na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu)

3.1. Co może wskazywać na dużą przydatność rezultatów dla beneficjentów?

.....

3.2. Co może wskazywać na małą przydatność rezultatów dla beneficjentów?

.....

4. SKUTECZNOŚĆ

4.1. Stosunek ilości działań założonych do osiągniętych:

.....

4.1.1. Ilość działań zrealizowanych częściowo

.....

4.2. Stosunek ilości rezultatów założonych do osiągniętych:

.....
4.2.1. Ilość rezultatów osiągniętych częściowo

.....
5. EFEKTYWNOŚĆ (na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu)

5.1. Czynniki ułatwiające osiągnięcie rezultatów:

.....
5.2. Czynniki utrudniające osiągnięcie rezultatów:

.....
6. TRWAŁOŚĆ REZULTATÓW (na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu)

6.1. Czynniki, które mogą ją zwiększać:

.....
6.2. Czynniki, które mogą ją zmniejszać:

.....
Monitoring realizacji Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Pakość na lata 2022-2024 będzie opierał się przede wszystkim na gromadzeniu i analizowaniu danych będących w posiadaniu Ośrodka Pomocy Społecznej jako koordynatora Programu i jednocześnie instytucji wiodącej przy jego realizacji. Dodatkowo pozyskiwane będą informacje od innych instytucji i podmiotów w zakresie wskazanym w Programie. Działania wyznaczone do realizacji będą obszarami podlegającymi monitorowaniu. Rezultatem monitoringu będą sprawozdania roczne, o których mowa w art. 179 Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.